

**DRAGON RIDERS OF OSNEN ASARINI TARJIMA QILISH JARAYONIDA
UCHRAYDIGAN LIKSIK VA SEMANTIK MUAMMOLAR**

Xorijiy filologiya fakulteti talabasi
Abduraimova Maxliyo Sherali qizi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Dragon Riders of Osnen asarlarini tarjima qilish jarayonida bir qancha muammolarga o'chrashimiz mumkin. Asar tarjimasida bir tildan ikkinchi tilga tarjima qilish jarayonida leksik, semantik va grammatik muammolarga yechim ham keltirib o'tiladi. Ushbu asar tarjimasida sodir bo'ladigan holatga bir qancha olim va tarjimonlarning fikirlari ham keltirib o'tiladi.*

Kalit so'zlar: *leksik, semantik, tilning o'ziga xosligi, sinonimlar va aniq ma'nolilar, madaniy fikrlar.*

Annotation: *In this article, we may encounter several challenges during the translation process of the works of Dragon Riders of Osnen. The translation of a text from one language to another involves lexical, semantic, and grammatical issues, and solutions to these problems will also be discussed. The article will also present the opinions of several scholars and translators regarding the challenges faced in the translation of this work.*

Keywords: *lexical, semantic, linguistic peculiarities, synonyms and precise meanings, cultural ideas.*

Аннотация: *В этой статье могут возникнуть несколько проблем в процессе перевода произведений Dragon Riders of Osnen. Перевод текста с одного языка на другой включает лексические, семантические и грамматические проблемы, и решения этих проблем также будут обсуждаться. В статье также будут представлены мнения нескольких ученых и переводчиков относительно трудностей, с которыми сталкиваются при переводе этого произведения.*

Ключевые слова: *лексический, семантический, языковые особенности, синонимы и точные значения, культурные идеи.*

"Dragon Riders of Osnen" asarini tarjima qilish jarayonida uchragan liksik (semantik) semantik muammolar asosan tilning tuzilishi, madaniy kontekst va o'ziga xos atamalar bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Quyidagi semantik muammolarni keltirish mumkin:

Madaniy farqlar: Asar ko'plab ixtiyoriy yoki fantastik atamalar, joy nomlari, shaxsiy nomlar va an'analar bilan to'la bo'lishi mumkin. Bu atamalar tarjimasida uchun lokalizatsiya talab etiladi, ya'ni bu atamalarning original ma'nosini saqlab qolish va shu bilan birga o'zbek tilining madaniy kontekstiga moslashtirish zarurati tug'iladi. Masalan, "Dragon Riders" (Ajdaho minuvchilar) nomining o'zbek tilidagi ekvivalenti,

o‘zbek madaniyati bilan qanday bog‘lanishini aniqlashda semantik qiyinchiliklar bo‘lishi mumkin.

Tilning o‘ziga xos xususiyatlari: "Dragon Riders of Osnen" kabi fantastik asarlar ko‘pincha, fantastik dunyo va mavjudotlarga oid til o‘ziga xos xususiyatlarga ega bo‘ladi. Bu tilda ishlatiladigan so‘zlar, frazalar yoki tasvirlar boshqa tillarga tarjima qilishda o‘ziga xos semantik muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Masalan, ajdaho yoki boshqa mitologik mavjudotlarga oid o‘ziga xos nomlar, tushunchalar va tasvirlar tarjima qilinayotganda, original asardagi tuyg‘u va ma‘no yo‘qolmasligi uchun maxsus e‘tibor talab etiladi.

Sinonimlar va aniq ma‘nolar: O‘zbek tilida ba‘zi so‘zlar ingliz tilidagi so‘zlarga nisbatan aniqroq yoki noaniqroq bo‘lishi mumkin. Bunday vaziyatda tarjimon, original ma‘noni saqlab qolgan holda sinonimlarni tanlashda ehtiyotkor bo‘lishi zarur. Masalan, "rider" so‘zini "minuvchi" deb tarjima qilishda, bu so‘zning odatiy ma‘nosi va kontekstdagi o‘zgacha yondashuv o‘rtasida farq bo‘lishi mumkin.

Fantastik atamalar: "Dragon Riders of Osnen" kabi fantastik asarlarning o‘ziga xos atamalari mavjud. Bu atamalarni tarjimaga o‘zgartirish yoki asosan ma‘no nuqtai nazaridan yaqinlashtirishda semantik qiyinchiliklar kelib chiqishi mumkin. Masalan, "Osnen" kabi o‘ziga xos joy nomi va "dragon rider" kabi personaj tushunchalarini to‘g‘ri tarjima qilishda noaniqliklar yuzaga kelishi mumkin.

Tushunchalar va metaforalar: Fantastik adabiyotlarda ko‘p hollarda ma‘naviy, ijtimoiy yoki falsafiy ma‘nolarni o‘z ichiga olgan o‘ziga xos metaforalar ishlatiladi. Bunday metaforalarning tarjimasi jarayonida asar asl ma‘nosi saqlanishi kerak, ammo boshqa madaniyatlar va tillarda ularning anglash qobiliyati turlicha bo‘lishi mumkin.

Shu sababli, "Dragon Riders of Osnen" asarini tarjima qilishda yuqorida sanab o‘tilgan semantik muammolarni hal qilish uchun tarjimon madaniy va lingvistik xususiyatlarni chuqur o‘rganishi, shuningdek, muayyan kontekstga mos keladigan eng yaxshi ekvivalentlarni tanlashi zarur.

Semantik va leksik muammolar tilshunoslikda tilning ma‘no va so‘z boyligi bilan bog‘liq bo‘lgan muammolarni anglatadi. Ushbu muammolarni quyidagicha ajratish mumkin:

SEMANTIK MUAMMOLAR

Semantika — bu so‘zlar va iboralar ma‘nosini o‘rganadigan lingvistik bo‘limdir. Semantik muammolar tilning ma‘nosi va ularning o‘zaro aloqasi bilan bog‘liq. Quyidagi semantik muammolarni keltirish mumkin:

Polisemiya (Ko‘p ma‘nolilik): Bir so‘zning bir nechta ma‘nolarga ega bo‘lishi. Masalan, “daraxt” so‘zi o‘simlikni anglatishi mumkin, lekin “daraxt” tushunchasi hayotdagi boshqa ob‘ektlar, masalan, “to‘g‘ri daraxt” (ishonchli manba) kabi boshqa ma‘nolarda ishlatilishi mumkin.

Madaniy fikrlar – bu insonlarning madaniyati, urf-odatlarini, qadriyatlarini va dunyoqarashlari bilan bog'liq bo'lgan fikrlar, g'oyalar va tushunchalardir. Madaniy fikrlar turli xalqlar, mintaqalar va davrlar bo'yicha farq qilishi mumkin. Ular, odatda, biror jamiyatning tarixi, dini, an'analari va shaxsiy tajribalariga asoslanadi. Madaniy fikrlar insonlarning bir-biriga bo'lgan munosabatlarini, boshqalar bilan muloqotini va hayotga bo'lgan yondashuvini shakllantiradi.

Madaniy fikrlar va sinonimlar haqidagi ba'zi asosiy tushunchalar:

Madaniyat: Jamiyat yoki xalqning qadriyatlarini, urf-odatlarini, san'ati, adabiyoti, diniy e'tiqodlarini va kundalik hayotini ifodalovchi to'plam.

An'analari: Biror jamiyatda avloddan-avlodga o'tib kelgan, uzoq vaqt davomida saqlanib kelgan urf-odatlar va odatlar.

"Dragon Riders of Osen" asari ingliz tilida yozilgan bo'lib, uning grammatikasi haqida ba'zi muammolarni ko'rish mumkin. Agar asar yoki muallifning o'zi grammatikani qasdan o'zgartirmagan bo'lsa, unda quyidagi xatoliklar yoki muammolar paydo bo'lishi mumkin: Taqdimotning oddiyligi yoki murakkabligi: Agar asarda juda murakkab yoki juda oddiy jumlar ishlatilgan bo'lsa, bu o'qish va tushunishni qiyinlashtirishi mumkin. Boshqa tomondan, ortiqcha sodda ifodalar yoki vaqtinchalik ravonlik tasvirlamalar asarning muhim qismlarini ifodalashda yetishmaslikka olib kelishi mumkin.

Zamon va zamonlar o'rtasidagi noaniqliklar: Asar bir nechta voqealar va o'zgarishlar taqdim etishda turli zamonlarga tegishli bo'lishi mumkin. Agar zamonlar orasida moslik bo'lmasa yoki jumlar orasidagi vaqtga oid bog'lanishlar noaniq bo'lsa, o'qish qiyinlashadi. **Kompleks tuzilmalar:** Ko'pincha fantastik asarlarda ko'plab qo'shimcha ma'lumotlar beriladi (masalan, yangi dunyo qurilishi yoki aniq va murakkab tuzilgan dialektlar). Agar bu tuzilmalar noto'g'ri ishlatilsa, o'qishga bog'liq qiyinchiliklar yuzaga kelishi mumkin.

Deyarli har doim bunday turdagi asarlarda uchraydigan bo'yoq uslubidagi muammolar: Adabiy uslubda tildan foydalanish o'ziga xos bo'lib, ba'zan haqiqiy grammatika qoidalariga muvofiq bo'lmasligi mumkin. Bunday holatlar o'quvchini chalg'itishi yoki ba'zi jumalarni noto'g'ri talqin qilishiga sabab bo'lishi mumkin.

XULOSA

"Dragon Readers of Osen" — bu fantastik asar bo'lib, unda ajralib turadigan syujet va personajlar mavjud. Ushbu asar ingliz tilidan o'zbek tiliga tarjima qilish jarayonida yuqorida keltirib o'tilgan muammolarga qanday yechim topish haqida ham ma'lumotlar keltirib o'tilgan. Shu sababli maqolada uchraydigan grammatik, semantik va leksik muammolarga yechim topish bu asarning kitobxonga yanada tushunarli qilib yetqazib berish uchun yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Nafisa, A. Using Stylistic Devices in Translation as an Example of the Story a Christmas Carol. *JournalNX*, 40-43.
2. Kizi, A. N. O. (2019). Lexical problems in rendering the story “A Christmas Carol” by Charles Dickens into uzbek. *ЕВРАЗЙЙСКИЙ НАУЧНЫЙ*, 34.
3. Nabi, F. (2024). OFFICIAL DOCUMENTS IN DARI LANGUAGE, ITS TRANSLATION CHALLENGES. *Philological research: language, literature, education*, 4(4), 73-76.
4. Nabi, F., & Xudayqulov, A. (2024). GRAMMATICAL RULES OF PRINCIPLES OF ENGLISH TO DARI TRANSLATION. *Interpretation and Researches*, (8(30). Извлечено от <https://interpretationandresearches.uz/index.php/iar/article/view/2459>
5. Aliboyeva, N. A. Q. (2023). LITERARY TRANSLATION OF CHILDREN’S LITERATURE. *CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PHILOLOGICAL SCIENCES*, 4(07), 21-25.
6. Aliboyeva, N. A. Q. (2022). The direct translation of roald dahl's novel “matilda” into Uzbek language. *Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities*, 12(9), 77-80.
7. Safarova, D. A., & Khasanova, K. B. (2022). ENGLISH TOPONYM TRANSLATION METHODS IN RUSSIAN LANGUAGE. *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, 2(5), 37-40.
8. Khasanova, K. B., & Safarova, D. A. (2023). BASICS OF LINGUODIDACTICS AND IT’S CONNECTION WITH OTHER SCIENCES. *Builders Of The Future*, 1(01), 50-52.

